

การศึกษาศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน
ตำบลปากน้ำ อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง
Community-based Tourism Route Development in Paknam Subdistrict,
Mueang Rayong District, Rayong Province

กฤติยาภรณ์ เทพแซน
คนชิตา วาทินพุมิพร
รพี ดอกไม้เทศ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการณ์ และประชุมกลุ่มย่อย โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย (2) ด้านกิจกรรม ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ เช่น นั่งสามล้อ เดินป่าชายเลน (3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีจุดบริการข้อมูล ห้องน้ำสะอาด ที่จอดรถ ร้านค้า ฯลฯ (4) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีรถโดยสารสาธารณะ ป้ายบอกทาง และสื่อสำหรับให้ข้อมูล (5) ด้านที่พัก โรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่ (6) การบริหารจัดการโดยชุมชน ชุมชนมีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ ความพร้อมและทักษะในการให้บริการการท่องเที่ยว 2) ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรอบแนวคิด SOAR คือ (1) จุดแข็ง ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย (2) โอกาส นักท่องเที่ยวสนใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้วิถีชุมชน มีหน่วยงานร่วมสนับสนุน (3) แรงบันดาลใจ (ความต้องการ) การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน (4) ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ต้องการให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนซ้ำและก่อให้เกิดรายได้สู่ท้องถิ่น

คำสำคัญ: ศักยภาพ, ความต้องการ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

This research aims to study the potential and needs of the community in developing a community-based tourism route in Pak Nam Subdistrict, Mueang Rayong District, Rayong Province. A qualitative research approach was employed, using semi-structured interviews, observations, and focus group discussions to collect data. Key informants included 30 local entrepreneurs and tourists. Content analysis was used to analyze the data. The research findings revealed. 1) The community's potential for developing community-based tourism includes six components (1) Attractions – a variety of tourist sites. (2) Activities – mainly related

to local lifestyle and nature, such as riding tricycles and exploring mangrove forests. (3) Amenities – information centers, clean restrooms, parking, and local shops. (4) Accessibility – public transportation, signage, and information media are available. (5) Accommodation – hotels and resorts are located in the area. (6) Community Management – tourism is managed by a community committee with service readiness and relevant skills. 2) The community’s development needs based on the SOAR framework are (1) Strengths – diverse tourist attractions. (2) Opportunities – growing interest in eco-tourism and cultural experiences, with institutional support. (3) Aspirations – tourism is seen as a means to generate sustainable income. (4) Results – the community aims to encourage repeat visits and generate long-term local revenue.

Keywords: Potential, Needs, community-based tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างรายได้ของประเทศไทย โดยจังหวัดระยองเป็นหนึ่งในจุดหมายสำคัญของนักท่องเที่ยว จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2567) ปี พ.ศ. 2566 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดระยองมากกว่า 4.9 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2565 ถึงร้อยละ 67 สร้างรายได้รวมทั้งสิ้น 21,197 ล้านบาท สะท้อนถึงศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดระยอง ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นรูปแบบ การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอีกประเภทหนึ่งของจังหวัดระยอง การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยว ทางเลือกที่ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยชุมชน ตำบลปากน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยความมั่งคั่งของ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่น และความเข้มแข็งของชุมชน อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการจ้างงาน จังหวัด ระยองจึงมีนโยบายฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร บุคลากรเทคโนโลยี และยกระดับความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดระยอง, 2567) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระยอง จังหวัด ระยอง โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (5A) ของเท็ดชาย ช่วยบำรุง (2549) การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2558) และSOAR Analysis เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ที่เหมาะสมให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ผลการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลปากน้ำสามารถจัดทำเส้นทาง ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม โดยการพัฒนากิจกรรมและบริการที่ตอบสนองความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่สอดคล้อง

กับบริบทของพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้สามารถฟื้นตัวจากวิกฤตที่ผ่านมาและต่อยอดสู่การเติบโตที่ยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนตำบลปากน้ำในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน และ (2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลปากน้ำช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการกำหนดความต้องการของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โดยคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลปากน้ำ จำนวน 6 คน ดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในงานศึกษานี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ 2.1 การศึกษาศักยภาพของชุมชนตำบลปากน้ำในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว 5) การบริการที่พัก และ 6) การบริหารจัดการโดยชุมชน และ 2.2 การศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ตามกรอบแนวคิด SOAR Analysis ได้แก่ จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจหรือเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่คาดหวังในอนาคต

3. ขอบเขตระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการณ์ จากผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว และดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตำบลปากน้ำ

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย เอกสารราชการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 6 ประเด็นดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว 5) การบริการที่พัก และ 6) การบริหารจัดการโดยชุมชน และข้อเสนอแนะอื่นๆ และดำเนินการสังเกตการณ์ร่วมด้วยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Triangulation) ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเครื่องมือและนำไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.9

2.2 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยใช้แนวทางในการดำเนินการประชุม 4 หัวข้อหลักตามแนวคิด SOAR Analysis เพื่อกำหนดความต้องการในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ S=Strength หมายถึง จุดแข็งภายในของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว O=Opportunity หมายถึง โอกาสจากสถานการณ์ภายนอกชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนา A=Aspiration หมายถึง แรงบันดาลใจหรือเป้าหมายในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และ R=Result หมายถึง ผลลัพธ์ที่ชุมชนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการประชุมกลุ่มย่อยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนตำบลปากน้ำในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว (5A) และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมเป็น 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ ได้แก่ พระเจดีย์กลางน้ำ (สมุทรเจดีย์) ป่าชายเลนพระเจดีย์กลางน้ำ ศูนย์การเรียนรู้ประมงเรือเล็กเก้ายอด วัดปากน้ำ(สมุทรสงคราม) ศาลเจ้าแม่รำพึง สะพานเฉลิมชัย ชุมชนปากน้ำระยอง แหล่งผลิตน้ำปลาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง และชายหาดแสงจันทร์ ชายหาดแหลมเจริญ และชายหาดแหลมรุ่งเรือง ที่มีความสวยงามทางธรรมชาติและระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ สะท้อนถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2. กิจกรรม (Activities) มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายพร้อมกับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เช่น เยี่ยมชมป่าชายเลน ล่องเรือแม่น้ำระยอง นั่งสามล้อสามล้อสามล้อชุมชน พาย sub board Workshop DIY ของที่ระลึกจากวัสดุท้องถิ่น ชิมไอศกรีมปลาหมึก ปล่อยพันธ์ุสัตว์น้ำ และสักการะหลวงพ่อสด หลวงพ่อเสียน

1.3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) มีจุดบริการนักท่องเที่ยวพร้อมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว หอพักน้ำสะอาด ที่จอดรถ ร้านอาหารและของที่ระลึก ตลอดจนการจัดการขยะอย่างมีระบบ

1.4 การเข้าถึง (Accessibility) ระบบคมนาคมในพื้นที่มีความสะดวก ปลอดภัย มีป้ายบอกทางชัดเจน และสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายโดยใช้ยานพาหนะส่วนตัวหรือระบบขนส่งในชุมชน

1.5 ที่พัก (Accommodation) แม้ว่าชุมชนยังไม่มีที่พักแบบโฮมสเตย์ที่บริหารจัดการโดยชุมชนเอง แต่มีการเชื่อมโยงกับสถานประกอบการที่พักในพื้นที่โดยรอบ ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือของชุมชนกับภาคธุรกิจเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และสามารถขยายผลสู่การพัฒนาโฮมสเตย์ในอนาคต

1.6 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism Management) มีการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนเจดีย์กลางน้ำและแม่น้ำระยอง โดยมีคณะกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นผู้วางแผน จัดการ และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นระบบ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนตำบลปากน้ำ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นมาที่น่าสนใจ ในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ ทัศนียภาพของชุมชนสวยงาม มีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม การเข้าถึงข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวสะดวก ได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว แหล่งท่องเที่ยวที่มีตั้งเหมาะสมต่อการเดินทางและสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพถนนมีมาตรฐาน มีป้ายบอกทางที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ได้รับการต้อนรับที่อบอุ่นจากชุมชนรู้สึกประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาการใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์เพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการพัฒนาที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนตำบลปากน้ำมีศักยภาพในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในลักษณะที่เกื้อหนุนต่อความยั่งยืนของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิด SOAR เพื่อศึกษาจุดแข็ง โอกาส แรงแบนดาดใจ และผลลัพธ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

Strengths (จุดแข็ง)	Opportunities (โอกาส)
<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม - กิจกรรมท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชน สะท้อนถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิต - สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ - การเข้าถึงสะดวก ปลอดภัย มีป้ายบอกทางชัดเจน - การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการชุมชน มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวสนใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้วิถีชุมชน - มีหน่วยงานรัฐและเอกชนพร้อมส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม - ที่ตั้งชุมชนใกล้เมืองระยองทำให้เข้าถึงได้ง่าย - เอื้อต่อการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ - การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาด

Aspirations (แรงบันดาลใจ)	Results (ผลลัพธ์ที่คาดหวัง)
<ul style="list-style-type: none"> - การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน - ไม่กระทบสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการท่องเที่ยว - นักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่จริงจัง เรียบง่าย และท้องถิ่นแท้ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพประทับใจ กลับมาเยือนซ้ำ และการบอกต่อผ่านสื่อ - ชุมชนมีรายได้หมุนเวียน - เกิดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่บริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน - ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการ พัฒนาและต่อยอดกิจกรรมท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1) จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนตำบลปากน้ำในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการวิจัยพบว่าชุมชนตำบลปากน้ำมีศักยภาพในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามกรอบ 5A และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความร่วมมือของคนในชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธนະวิทย์ เพียรดีและวนิดา อ่อนละมัย (2564) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในทุกกระบวนการ ทั้งด้านการวางแผน บริหารจัดการ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่าและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ขณะเดียวกัน ชุมชนยังสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองผ่านกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยว และงานวิจัยของชุมพล รอดแจ่ม และคณะ (2566) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีประมงพื้นบ้านในจังหวัดจันทบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการวางแผนและการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว

2) จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลปากน้ำ ตามกรอบแนวคิด SOAR ผลการวิจัยพบว่าชุมชนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและศักยภาพของตนเองเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างชัดเจน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา เดชนครินทร์ และอัศญาณ อารยะญาณ (2564) ศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาตอนล่างในจังหวัดสงขลา พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการพัฒนาสื่อหลากหลายและสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวตำบลปากน้ำกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดระยอง พร้อมทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว และสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). สรุปลสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม ถึงธันวาคม 2566 (ปรับปรุงข้อมูล ปี 2565).
<https://www.mots.go.th/news/category/705>
- ชุมพล รอดแจ่ม และคณะ (2023). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีประมงพื้นบ้าน. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 5(4), 39–52.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/article/view/267527>
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2549). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: แนวทางการท่องเที่ยวเพื่อเศรษฐกิจที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวิทย์ เพียรดี และวนิดา อ่อนละม้าย. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วารสารรัฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 10(2), 149–164.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/250881/171542>
- สุธีรา เดชนครินทร์และอศัญญา อารยะญาณ. (2564). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาตอนล่างในจังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 3(1), 1–14.
<https://so05.tcithaijo.org/index.php/MJBA/article/view/250102/170900>
- สำนักงานจังหวัดระยอง. (2567). ประกาศจังหวัดระยอง เรื่อง นโยบายสำคัญ จังหวัดระยอง ปี 2567.
http://rayong.go.th/web/assets/uploads/department/document/20240122_96601.pdf
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2558). ท่องเที่ยวโดยชุมชน.
https://www.dasta.or.th/uploads/file/202312/1703229056_94d6ffe78512fe4a58d0.pdf